

י"ט בניסן, ד' חוה"מ פסח תשע"ח, 4.4.2018

גיליון מס' 604

פרשת שמיני

שתיקה כגבורה

מאת דב גוטליב, משואות יצחק

כנראה שנבצר מאתנו, למרות הקולמוסים הרבים שנשתבחו בניסיון, לעמוד על מהות חטאם וסיבת מותם של בני אהרון. על אחת כמה וכמה לא נוכל להסביר את תגובתו המעוררת תמיהה של אביהם - ונכון יותר לומר, את חוסר תגובתו המוחלט והתמוה ביותר, למחזה המחריד אשר ראו עיניו.

לפני דורות מספר, במכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס שבארצות הברית, הרצאה הרב יוסף דב הלוי סולוביץ'ק מסה, תחת הכותרת CATHARSIS, אשר כמעט בין לילה הפכה לנכסי צאן ברזל של ההגות היהודית המודרנית והופיעה בעברית בשם 'צירוף' (בתרגומו של פרופ' אבי רביצקי).

מסה זו ענינה תפיסת המושג "גבורה" באספקליה של היהדות, כפי שהיא מצטיירת במקרא ובהלכה.

"אין גבורת ישראל כגבורה האסתטית – הקלאסית", קובע הרב סולוביץ'ק. "גבורה זו היא אמנם מרהיבה ומלאת חיוניות – המובילה לניצחון והגשמה ותהילת עולם, אך גבורתנו איננה שכורת חושים כי אם מתבוננת, חרישית ונסתרת, שאין בה כל מטרה להרשים איש". הרב מוסיף להגדים רעיון זה ממקורות מקראיים והלכתיים שונים – ובפרט בתחום האישות האינטימי, ודרך תחומי פיתויים ודחפים טבעיים אחרים. לדידו ההלכה דורשת מהאדם שיהיה לו הכח לסגת ('איזהו הגיבור? הכובש את יצרו') לקראת הניצחון האמיתי השלם. כהדגמה של רעיון נסיגה פנימית כגבורה אמיתית, חוזרים אנו לפרשתנו ולמצוקתו ותגובתו של אהרון הכהן.

והנה דבריו של הרב סולוביץ'ק:

"אסון פגע באהרון, הכהן הגדול. ביום המאושר ביותר בחייו, יום חנוכת המשכן ויום הימשחו לכהונתו, מתו שני בניו. המוות הוא תמיד הפגע העיקרי, שעמו אין האדם מסוגל להשלים, מה גם כשמדובר בצערו של אב על מות בנו, צער שאינו יודע גבול. לא כל שכן לנוכח מותם הבלתי מובן של שני הבנים. והנה, מיד לאחר מהלומת האסון אמר משה לאהרון: 'ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ומפתח אוהל מועד לא תצאו פן תמתו, כי שמן משחת ה' עליכם'. משה אסר על אהרון, ושני בניו הנותרים, להתאבל על נדב ואביהו, הם ציוו שלא להזיל דמעה בעבורם. מדוע? מאחר שהכהנים מהווים קהילה המשוחה ומקודשת לעבודת ה' לבדה. הזכות הבלתי מעורערת השמורה לכל הורה, הזכות לבכות את בנו, נמנע מאהרון. ואכן הכתוב מלמד, כי אהרון פעל בהתאם להוראה האלוקית: 'ויעשו כדברי משה', אהרון נסוג מעצמו, נסוג מקיומו כאב".

ומכאן לומד הרב על התנהגותו ההלכתית הרצויה של כל יהודי: "כולנו יודעים את ההלכה, שעל פיה מתבטלת האבלות על אחד משבעת הקרובים, מפני קדושת יום טוב. הבה נשווה עתה לנגד עיני רוחנו מצב עניינים ממשי כדלהלן: האבל שזה עתה קבר אישה או אם אהובה, שב לביתו מבית הקברות – הבית ריק, כל רהיט מעלה בפניו את זכרה של הנפש האהובה שהוביל לקבורה. כל פינה עמוסה בזכרונות. והנה, ההלכה פונה אל האבל הבודד ולוחשת לו: 'קום מאבלך, הרחק אפר מראשך, החלף בגדיך, הדלק את נרות החג, קדש על גביע היין, ברוך 'שהחיינו', הצטרף לקהילה החוגגת כאילו דבר לא אירע, כאילו היתה עמך הנפש האהובה שאת מותה אתה דואב.

ההלכה, המסוגלת לעתים להיות כה רכה, כה מתחשבת ונוחה לבריות, עשויה לפעול בנסיבות אחרות כמטילת משמעת ותובעת ציות ללא עוררין. קפיצה זו (מאבל לשמחה) הירואית היא ללא ספק. אכן, היא מרהיבה פחות ממותו של גיבור יווני אך הירואית היא יותר, גואלת יותר, בהיותה מתרחשת בצנעה, ובדממת הבדידות". עד כאן דברי הרב סלוביץ'יק.

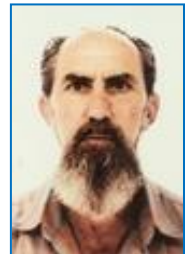
'וידם אהרון': אלה מילות המפתח להבנת ההבט ההרואי של ההלכה. לאחר – ולמרות – כל אשר ארע לו גוזר אהרון על עצמו שתיקה, בקבלו את דינו של דיין האמת – ובזה מביס הוא את עצמו, וכובש את יצרו – את הדחף המובן מאליו והטבעי ביותר, לבטא תרעומת, לתת פורקן למצוקתו הקיומית, ולזעוק אנחת שבר כלפי מעלה.

'וידם אהרון' – בשתיקתו הרועמת גבורתו העילאית!

חג שמח!

דב גוטליב, חבר (גמלאי) במשואות יצחק, בשנים האחרונות שוקד על הסמוריה ותרבויות העמים.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא. יש לכתוב amudim@kdati.org.il בשורת הנושא.
הגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il